

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 fr.
1/2 an 12 fr.,
1/4 an 6 fr.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

SPRE ZILE MARI.

Luna din urmă a vacanței de vară este pentru noi românii, din statul ungar, de o excepțională importanță culturală. Despărțămintele Asociațiunii, împreunate cu disertații și prelegeri folositoare își țin adunările generale, cari deșteaptă un interes din ce în ce mai viu în pături tot mai extinse ale neamului nostru. Prelegeri populare se țin din ce în ce mai multe; tinerețea dela școalele noastre mai înalte reslătându-se pela vetrele părințești, în vremea din urmă ia parte activă la aceste conferențe. Concertele și reprezentațiile teatrale sunt mai dese și mai reușite, ca numai cu câțiva ani în urmă, gazete, broșuri și volume se cetesc din ce în ce mai multe pătrunzind și în pătura cea mai îndepărtată a poporului. Toate aceste manifestări dovedesc, că idealul cultural spre care ținim cu toții, se lămurește din ce în ce mai mult în viitorul nu chiar îndepărtat.

Despărțiți prin hotare politice, prin aspirații și datini, unitatea culturală este farul luminos, care își trimite razele binefăcătoare, peste toate colțurile locuite de suflare românească. Toate animozitățile, toate divergențele dispar în fața acestui ideal comun, care e cea mai puternică legătură a unui popor de atâtea milioane reslătite din nordul Bucovinei și până departe în sudul peninsulei balcanice. Academia Română este întruparea acestui măreț ideal, constituit, cel mai înalt Areopag al literelor și artelor române.

* * *

Mișcarea culturală a românilor din regatul ungar este mai puțin avântată, după ce condițiile ei de dezvoltare sunt destul de grele. Inceputul mișcării literare pornește

ce-i drept de aici și e alimentat un veac și jumătate aproape, exclusiv de scriitori și dascăli ardeleni. Pornită odată mișcarea culturală în principatele vecine, ea se apropie de apogeu în urma fericitelor evenimente politice și a marilor talente, cari au creat literatura deceniilor din urmă. Centrul cultural se mută la București și nouă nu ne rămâne decât datoria de a urmări și de a ne însuși viața culturală pornită de acolo.

Astfel rolul cultural al cărturarilor de aici este mai mult *receptiv* iar instituțiile noastre culturale au mai mult datoria de a răspândi știința, decât de a ține singure știința. Cele două instituții culturale ale noastre „Asociațiunea” și „Societatea tondului de teatru” au menirea înaltă de a răspândi cultura națională în cercuri cât mai largi, de a deșteptă dragoste și interes pentru arta și literatura românească.

S'au împlinit cincizeci de ani dela mișcarea prin care episcopatul român și inteligența română de pe vremuri cere locotenenței cesaro-regale (10 Maiu 1860) permisiune de a înființa Asociațiunea. Aprobarea statutelor a urmat după un an și activitatea acestei societăți decurge întovărășită de un interes tot mai viu al obștei. Rezultatele acestei activități, nu e locul să le înșirăm aici rezervându-ne acesta, pentru zilele festive a Asociațiunii jubilar. Ceea ce remarcăm de astădată este importanța deosebit de mare a adunărilor generale, cari în anii din urmă iau proporțiile unor adevărate întruniri casnice naționale.

Sunt tot atâtea privilegii de a întâlni români de pretutindeni, de a ascultă graiul înțelept al celor mai luminați bărbați ai noștri, de a ne înălța sufletește încălzii de idealul unității culturale. Certurile și disenziunile, cari le divisează în vederile

politice și vieța de toate zilele, încetează pentru aceste zile de obștească sărbătoare, dovedindu-se și prin aceasta superioritatea mișcării culturale în comparație cu preocupări de altă natură.

* * *

Ne mai despart abia câteva săptămâni de zilele mari ale serbărilor jubilar. Ne gândim cu emoție sufletească la lumea aceea de oaspeți străini, care va inunda orașul nostru din toate colțurile românismului; la însuflețirea cu care se vor întâlni aici atâtea mii de oameni ca să sărbătorească împreună acest praznic al neamului; apoi la foloasele și amintirile neșterse, ce vor rămânea pe urma acestor zile mari.

Orășelul nostru, cu toată modestia lui, își va concentra toată forța de care dispune, pentru a primi cu brațe deschise întreagă lumea românească și pentru a-și afirma și de astădată conștiința demnității proprii, în conglăsuire cu luminosul lui trecut istoric.

Să ne lăpădăm, în preajma acestor zile mari, de toate slăbiciunile ce ne stăpânesc și ne divisează, ca să ne prezentăm cu sufletele înălțate la această sărbătoare a unității noastre culturale.

Controlul în biserică. Foarte bine observă confratele „uva” în nrul 59. al „Unirii”, unde militează pentru „controlul” îndeplinit prin vizitatori din centru, cari să fie însărcinați cu nobila misiune de a fi într'adevăr „ochiul vlădicului” prin raportul amănunțit ce au a-l face despre cele observate în cutare parohie.

Idea de a-se îndeplini controlul prin capitulariști ori vizitatori din centru, trebuie că are ca substrat, după cum observă foarte bine confr. „uva” faptul, că cutare protopop, în protopopiatul său își arogă dreptul de a fi el alfa și omega în toate chestiunile, impunându-și voința în sus și în jos, nu odată poate afară de scutul a. canoane, și în cele mai multe cazuri în

contra carității frățești. — E dureroasă această relevare — dar e mai dureros faptul, că există atari protopopi, cari ne ținând cont de dreturile preoților, curatoratelor și sen. scol. par. cu ori ce preț doresc — nu odată în contra intereselor de obște — a-și validata exclusiv numai vederile și planurile lor în parohie, și dacă în această direcțiune nu întimpină totdeauna consensul factorilor, de altcum bine cunoscători de cauză, devin dușmani netpăcați — și insinuatori în contra preoților. — La o trebuință — aș servi cu date sigure!

Și o atare ținută de superior, între astfel de împrejurări — poate ori și cine cugeta — ce control și ce informațiuni corecte periodice va efectua. — Neputințele și slăbiciunile omenești îi ajung și pe protopopi, astfel și ei — fie cât de zeloși și destoinici administratori în cercul lor de activitate, — au trebuință de un oare care control, — și în special a-se controlă tractarea și purtarea lor oficioasă și privată față de preoții subordinați. — Sunt cazuri dureroase, unde clerul tractual aproape tot (fără 3 preoți) nici odată nu convine cu protopopul său, din motivul regretabil, că tractarea acestuia e prea dela distanță și fără ceva dragoste frățească.

Și fiindcă P. V. Ordinariat, nu cunoaște activitatea preoților decât din informațiunile benevole ale protopopilor, — în legătură cu idea controlului aș face o modestă propunere, ca P. V. Ord. să dispună, ca preoții din curaanimarum — în tot anul la sinodul de toamnă ori într'o conferință specială — să se prezinte cu un raport bine studiat în care, în mod cât se poate mai obiectiv să descrie activitatea lui din acel an, — care rapoarte speciale — notarul tractual să le rezumeze într'un singur raport la adresa P. V. Ordinariat, — pe baza

cărui raport general — Ordinariatul va fi în poziția de a-și cunoaște clerul său și în afară de informațiunile oficiale. — Acest metód ar fi, quasi, ca o anti-controlă atât față de sine însuși — cât și față de confrății săi preoți în prezența sinodului întreg, și s'ar promova treptat zelul, sirguința, și ar deștepta nobila emulare între preoți, din punctul de vedere al activității și al îndeplinirii chemării preoțești.

Controlul, care compete of. protop. și care îl și deprind în unele locuri e defectuos și lasă mult de dorit. — Fiind și protopopul numai om, — după cum observă corect confr. „uva“, „e expus la multe ispite de caracter personal, familiar (fiind înrudit cu mai mulți preoți) local. etc. nu e admisibil a presupune, că ar putea fi între orice împrejurări, ochiul ireproșabil al episcopului“.

Astfel stând lucrul, — numai bucură ne putem noi preoții dela sate pentru practizarea cât mai îngrabă a controlului menționat, și aceasta cu atât mai vârtos, că nouă preoților ni-se mai deschide o ferastă, pe care privind episcopul nostru — poate mai temeinic cunoaște pe fiul cel sirguincios și pe cel zăbovitor.

Un preot.

Correspondințe.

Vurpăr, Iulie 1011.

Onorată Redacțiune!

În prețiosul jurnal „Unirea“ Nr. 53 e. la corespondința din tractul protopopesic Cichindeal Dl Ioan Pampu zice, că sunt multe cauze, pentru cari a stagnat învățământul, arătând, că în întreg tractul numai 3 școli gr.

cat. au fost. Dar de cauzele din cari lipsesc școlile — zice — că nu mai amintește. Mai zice, că scopul articolului său, nu e ca să arete cauzele ce-l împinge pe poporul gr. cat. din acest tract în brațele întunecului, și că multă vreme vor mai fi sclavii acestuia. Dl I. Pampu în articolul său mai la vale voește să arete, că cauza principală e nepăsarea. Zice, că mulți chemați șed la masă. Tot aci numește pe cei chemați buruiiană, carea nu numai că nu-l face pământul roditor, ci îl strică. Sub cei chemați și buruiiană Dl Pampu înțelege preoții, căci învățătorii lipsesc. Așa dară, preoțimea tractuală, e care nu lucră întru luminarea poporului. Dar nu se îndestulește cu atâta, ci se duce în aserțiunea sa până acolo, de îi numește buruiiană. Și ce e buruiiana? Buruiiana e, care strică pământul cel mai productiv. Cum a ajuns la aceasta? și pe ce-și bazează afirmațiunea dl Pampu?

În p. II. Dnul Pampu începe încetiva a schița starea morală, culturală și materială a poporului din Vurpăr, ba face încetiva și istoricul școlii, numind și locul unde s'a edificat școala gr. cat. Ori și cine când voiește să descrie istoricul ori și cărui obiect sau edificiu, trebuie să caute documentele și fazele prin cari au trecut, până ce și-au ajuns destinațiunea. Nu își bazează scrierea pe deducțiuni; și prea se înalță, căci atunci întreagă scrierea, e varosimilă cu neadevărul, precum au făcut Dnul Pampu. Dacă a voit a descrie în cerc cât de restrins istoricul școlii gr. cat. din Vurpăr Dnul I. Pampu, a trebuit și trebuia să caute documentele și fazele prin cari au trecut, și pe baza acelor să se arete, cine au lucrat spre a se ajunge și edifica aceea școală. Tot aci pleacă de laudă pe Dnul învățator Ioan Cetean, că în decurs de 2 luni a instruat tineretul la un concert. Afirmarea

FOIȚA.

Amurg de vară.

Se'ntinde zarea liniștită
Sub vâlul sur al înserării...
În crâng a amuțit orchestra —
Pădurea pare adormită...
Doar greerii se mai îngână
Strigând din alor violine...
Și-apoi plăcerea e stăpână...
Pe coaste-o turmă 'ncet se lasă
Doinind păstoru'n urmă vine...
— Trec muncitorii dela câmpuri
Se'ntorc spre casă rânduri, rânduri
Și pe-alor urmă doina plânge...
Din ce în ce
În zare soarele se stânge...

Val. Bora.

In elacă.

(Continuare și fine).

Soarele urcase binișor, dar tot mai străluceau unde și unde niște stropi de roaună, curați ca argintul, când secerătorii au început să se rânduie de colo până colo prin holda deasă, înaltă ca trestia. Până mai una alta

cei mai în vârstă „legătorii“, cari și așa n'au pe ce pune mâna, scot de după șărpăre alea pipe să afumeze pe necuratul... mai târziu știu ei bine, n'o să ajungă nici să răsuflă. Cum tot începutul e greu, bagseama greu eră și ăst de acum... care dintre fete, rogu-mi-te, ar fi îndrăznit să se vadă alături de-un flăcău? și iac'asa... tot te codește, tot te schimbă de colo până colo, lucrul sporeă și nu prea sporeă și ca și cum le-ai fi înclăștat gurile cu câte-un scăluș, — nici tu vorbă, nici tu glumă, nici tu răs... să gândesti, că flăcăii acum pleacă la cătănie și fetele rămân cu inima friptă.

Dar asta a fost numai o vreme, — să fi tot durat atâta până s'a încălzit secerea în mâni... colo mai cătră o margine, două fete numai ce se cotesc, pe una o trece răsul... vrea să se stăpânească, însă tot atunci — tot când mai mult te silești, — o altă undă să descarcă și numai ce te pomenesti, că răd ele două, răd vecinele, răd cu toții — până și baciul Augustin, care eră pe-aci să ațipească la călcăiul unui snop par'că ar vrea să zimbească sub mustețile-arse, albite de vreme. Atâta a trebuit...!

— Da pe care mâi o gădile limba așa de dimineată, — să rupe unul din flăcăi.

— Da bine, că nu și-a mușcat-o, să-raca... se amestecă altul.

— Să rămână, măi păgubașă...

— Și tu cu buzele fripte, — îi răspunde de colo un glas pripit, ascuțit, — să-

rării de voi. Da am mai văzut, colea, voinici ca voi degerând cu degetele în gură. Ian prindeți — mai bine-ați prinde, iaca cum.

Ceea care vorbise face odată semn suratelor și numai să cauți... frate, s'o fi înghițit focul nu alta, așa perea holda dinaintea lor. Răpăiau secerile a vrăsmășie la rădăcina paielor și cum răpăiau de des — pe aci pîmprejur, cași cum s'ar fi stărnit o vijelie încercată de furtuni. Acum flăcăii ori cât s'ar fi căznit... s'au vânjolit, măi, de le erau numai o apă cămeșile în spate. — însă degeaba — nici pe departe să le ajungi.

— S'au înglodat săracii, ... ian mai ziceți de colo — să nu se deoache, că harnici mai is — sburau de pe undeva niște glasuri ascuțite și se stărnește un răs de să te prăpădești, frate.

E făcută fata așa, să te chinue mă, să te piște ca un sfredel când is mai multe la un loc, însă dela o vreme — ori cum, fata-i tot fată și pace — pe una o apucă un dor, așa cum ar cădea o boare, și-un cântec lin, abia îngănat îi învioră inima, — dar se descarcă o undă dintr'odată și se înalță cântarea în valuri aprinse, — valuri ce cheamă, și cât ai bate în palme se încinge o cântare de răsună văzduhul, se înfioară — în vecinătate — lanurile de cucuruz, ce scânteiază luciri de bronz în baterea razelor de soare călător tot mai la deal, tot mai aprins. — Baciul Augustin, care și-a fost odihnit oasele bătrâne, din asta s'a aprins la călcăie și nu-

nu e bazată, pentru că tineretul gr. cat. a fost instruit întru predare, și atunci nici o cunoștință nu au avut despre Dnul Inv. Ioan Cetean. Tineretul dacă nu primea îndrumări și explicații mai de timpuriu, în decurs de 2 luni de zile nu putea face nimica.

Dnul Ioan Pampu întru lăudarea Dlui învățător Ioan Cetean să duce foarte departe în mod indirect, și informează pe On. cetitori ai prețnitului jurnal „Unirea” cu totul contrar adevărului, prin cuvintele, că câte o persoană câte și mai câte încurcături și pedeci pune... Afirmatiunea aceasta în cazul de față e nebazată. Pentru că, de nu ar fi avut în vedere înaintarea poporului, care nu se poate ajunge mai iute și mai sigur prin nici o cale, decât prin școală, ar fi abstat și nu ar fi umblat întru edificarea școlii. Acesta e lucru constat. Întru înființarea școlii nu a fost nici provocat, cu atât mai puțin îndemnat de cineva, ci numai din simțul de înaintarea morală și culturală a poporului prin ce apoi se asigură și bunăstarea materială. Astfel de persoane nu fac încurcături și nu pun piedeci învățătorului întru luminarea poporului, ci din contră le dă tot sprijinul, că își cunosc chemarea.

Nu se îndestulește di corespondent numai cu atâta, ci merge în articolul său până acolo de afirmă, că alegerea de învățător în Vurpăr ar fi fost legată de căsătorie. Aceasta e cu totul neadevărată și ne bazată afirmațiune; o resping cu desăvârșire.

De di învățător Ioan Cetean nu a fost legată nici o condițiune. Nu știu că din ce motive, și pe ce cale a ajuns Di Ioan Pampu la o concluziune ca aceasta?

A da publicității atât scăderile cât și meritele ori și cui, trebuie să fi martor ocu-

lar și auditor, și să ai documente adevărate, demne de toată încrederea.

Acestea le-am adus spre deslușirea articolului pomenit.

Ioan Siara
paroh gr. cat.

Reviste.

Dieta din Budapesta. A vorbit Tisza. Și încă *pentru* proiectele militare.

A și grăbit Héderváry să-l feliciteze, — căci dânsul a fost cel dintâiu, care a strâns mâna contelui Stefan Tisza, după declamarea de peste o oră.

După părerea lui Tisza: extinderea limbei maghiare în armată o va asigura educarea ofițerilor maghiari. Ca dovadă aduce regimentele de husari. Dacă se va extinde limba maghiară, — zice contele Tisza — limba armatei se va restringe la: bitte gehorsamst, melde gehorsamst; pentru aceste patru vorbe răstoarnă opoziția toată rânduiala...

S'a indignat apoi de tot rău obstrucția patriotică, când istețul conte — accentuând lipsa armoniei dintre coroană și națiune — a declarat, că aceia fac cel mai bun serviciu cauzei, cari fără nici un

fel de șovăire votează exigențele militare dorite de coroană..

Socialdemocrații, după ce au aranjat Duminecă seara mai multe meetinguri, s'au pornit în mare cortej, demonstrând pe străzile capitalei în contra proiectelor militare și clamitând pentru votul universal.

După opt ore seara erau deja pline bulevardele mai însemnate, răsunând în toate părțile „devizele“:

Trăiască votul universal secret!
Trăiască socialdemocrația revoluționară, sângeroasă, mântuitoarea lumii!
Jos cu clericaliștii întunecați, ce protestesc norodul!
Jos cu proiectele militare!
Pâne și drepturi ne trebuie, nu tunuri!
Drept de votare voim, nu putere militară!
Trăiască Khuen Héderváry — pe scaunul electric din America!
Prețindem grabnica înălțare la cer a popilor!

Despre gălăgia monstruoasă a acestor elemente infuriate numai aceia pot avea idee clară, cari i-au văzut vre-o dată de-aproape vociferând.

După ce s'au mai alinat puțin spiritele, contele Teodor Batthány le-a adresat următoarele cuvinte semnificative: Onorați Prietini! În numele partidului dietal independist și 48-ist, militând cu toată puterea luptei, salut norodul muncitor

mai să te miri cum știă să se smulgă dintre atâtea glasuri dipla lui hodorigită, numai cu trei corzi.

Insă odată cu cântarea s'au desfăcut și inimile, hei... s'au trezit dragostile de alaltă seară și acum mai ține-i — dacă poți — locului flăcăii.

Pe unul îl zgărie secerea de-i picură boabe de sânge, — la altul pică briful de după umăr, s'a vârat un spine în palme — ici o cheutoare la mâneci — hei, hei multe de toate și aceste numai fetele le pot isprăvi. Și iar așa numai ce te pomenesti, că dela un capet la altul fi numai un fecior și-o fată — una își potrivește mijlocul încins ca într'un inel și-i numai foc în obraz, — la alta dă să-i pice mănunchiul secerei și flăcăul de lângă ea se muncește s'o dregă.

Cei mai bătrâni văd și nu prea văd, se fac ei așa, că nu ar pricepe nimic și sub streșina de foc ce se lasă tot mai ferbinte deasupra lor, — lucrul merge, sporul crește.

Când soarele-i numai un bumb, când au răgușit cei feciori de strigăte și chiuituri, gazda face cu ei un popas în jurul carelor încărcate cu de-ale mâncării. Un bătrân numai neaună pe cap, zice să-l audă toți, un „Tatăl nostru” ridicat și pe miriștea rămasă nimica se așează care pe unde.

— Acum știți ce, măi copii, una donă la gură și să vă văd gata. — Insă copiii fac și nu prea fac nici atâta.

Cei mai în ani nici n'au închinat încă bine până s'a și încins o horă — să stai pe loc și să privești și-apoi să te minunezi măi, de plozii ăștia de copii... Hei, când erau ei așa — ba și mai așa... să fi tot zis că azi nu-i mai lumea de-atunci — vezi bine că nu eră — ...dar tot simțeau așa ca un val de foc prin sânge... mai, mai să se ridice mă, să se prindă și ei acolo, să-i ardă în creștet bumbul cela de foc... să-și mai demortească alea oase întepenite... Când li vezi așa, care pe unde, sub lumina soarelui ce varsă foc, să stai și să te întrebi, dacă poate să existe o lume mai fericită decât ăștia, a căror toată fericirea se creiază dintr'atâta: să muncești și să rzi și iar să muncești.

Până aici tot mai zăreai prin cele lanuri unde și unde un cap de om tot îndoindu-și spinarea în spuza ceea de foc, ce se sălta prin aer ca un copil răsfățat, insă ce-și zice omu... „dar se cade atâta cinste, zeu de nu... și când nici nu gândești, iacă au mai venit atâtea și atâtea brațe să fie de ajutor.

Când s'a coborât un pas — doi, soarele din răsărit, săcerătorii se mai înșiră odată în holda gata de jumătate și iar încep cântecile, larma și graba dinainte. Cei trei flăcăi — vătavii, dau zor că doară vor isprăvi cât mai de timpuriu — știu ei de ce. Feciorul gazdei, venit dela școală acum de curund, s'a nimerit și el pe-aci și cum tot întârzia printre cei feciori, imbiindu-i cu ții-

gări, fi tot răsărea un gând, așa ca o scăpărare de lumină... care din părjolul ăst de puicute nu s'ar da în dragoste cu dânsul?... și dacă nu ar fi ce-ar fi — desigur, pe cea mai frumoasă și-ar alege-o.

Stăpânul lanurilor cu vre-o câțiva, acum se odihnește la umbra unor clăi, tot socotește și tot potrivește — el știe ce — și numai ce-i rde barba. Ride da, că pe unde trecură, se imbulzeau clăile ca o turmă de oi sumețe și ce mai eră înainte, nu se vede încă, dar în gând puteai să potrivești cam cât. Iac'asa i-a dat Dumnezeu, i-a tot dat cum dă la unul și altul, dar a știut să cruțe și tot a cruțat și s'a tot hărnieit până ce s'a pomenit cu cele dintâi lanuri de holde la ei în sat. Nu cum zic unii mai pe bani, mai pe așa, — zic ei că n'au ce zice... Săracii, în de seară acum știe el ce se cuvine săcerătorilor.. și cum sta acolo, ghemuit sub umbra îngustă își suceea mustățile ca omul, care nu mai poate să aibă nici un gând ascuns pe inimă...

Să fi fost așa pe la ojina cea mare, când niște fete au spart, la un capet, pânza de grâu, care se tot îngustă, un „ura” puternic sbură din pepturile flăcăilor și în mai puțin ca cât ții-ai lega o opincă se mântuie holda. Prin trageri de sorți aleg pe cel ce o să ducă cununa, apoi mai una, mai alta — potrivesc ei așa să nu fie trecut soarele de tot, când pleacă cătră casă într'un potop de chiuituri, cu spice de grâu la pălării, —

fără drepturi al Budapestei. Suntem în mijloc de lupte mari. Acest partid a luat asupra sa lupta împotriva păgubirii poporului, în contra jertfirii de sine și de bani, — și pentru drepturile poporului. — Acest partid luptă și se muncеște, ca să mântuiască norodul de jupuire, să-l mântuiască de aceea, ca atunci când n'are drepturi, să fie împovărat, fără, măsură cu jertfe de sânge și de bani. Scopul luptei noastre e cunoscut. Pentru ca să putem învinge, avem lipsă de sprijinul poporului! — Acest sprijin ni-l asigurază prezența Dvoastre. — Va mulțumesc deci în numele Ungariei libere și a constituționalismului adevărat, că v'ați pus în coloană de bătae. Vă provoc, să perzistați fără șovăire, deoarece dorința milioanei poporului ne face pe noi nebiruiți. — Noi pretindem în primul rând aceea, ce ni-a promis regele și fiecare partid parlamentului poporului, dreptul de alegere universal, egal și secret. La luptă, cetățenilor! Să luptăm, să ne silim din răspuneri, și vom învinge.

Jos cu urcarea dării! Vină mai întâiu parlamentului poporului și apoi — judece poporul.

pânăce fetele adunate grămadă, după baciul Augustin cântă a grăului:

Cununa cât masa
Stogu cât casa
Grâu să rodească
Gazda să trăiască.

Și se duc, se duc mereu, iar pe urma lor se ridică un nor de pulvere, numai din fire de diamante, care îngroapă cântăreții, îngroapă cântarea... — de cătră fânate cobor, în mers cumpănit, ciurziile dela pășune.

După toate de toate o lăiște mare, adâncă își întinde aripile peste lanurile și văile ce vreau să ațipească în ducelea țirăit al amurgirii...

În casa bogătanului Gherman, după o cinste cum îi data la ciaci, după ce au mai răscolit și aci cel prav din curte, — dela o vreme cele trei corzi ale baciului lăutar au auzit și ele săracile și iac'asa se încheie ziua, — o zi în care multe inimi s'au aprins de dorinți și multe vremi apuse s'au întors înapoi...

Peste sat de mult s'a fost lasat vâlul nopții, dar pe Mărinica Breazului multe gânduri o mai băteau în eulșul ei de sub strașina căsii, tot cerca ceva să-i muște inima ei fragedă, neumblată în lună... Cu cât dor așteptase ziua de azi și iac'ă'o trecută cum nici nu gândești... Trecută da, însă cum?... Cine i-a zis: da ce gândești fata, cine a strâns'o de mână mai așa?... fată nici un vis, din câte o legănară odinioară, nu i-s'a împlinit... dar las că și-o răsbuna ea la anu...

Imbunată cu gândul acesta, sub șioasa lumină a lunei ce-i veghează la căpătăiu, într'un târziu vine s'o fure un somn cu Feți frumoși, și Ilene Consinzene... Lian.

Trăiască dreptul de sufragiu universal, egal și secret!

Cortejul demonstrant și-a mai continuat apoi plimbarea și strigătele, până la zece ore, — când cele vre-o cinci mii de muncitori s'au împrăștiat prin întunericul nopții, fiecare la ale sale.

Consistor plenar și concurs la teologie.

Reținem din circularul arhidiecezan mai nou: În sensul §-lui 20 din Literile fundațiunii fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită „Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj“, convocăm prin aceasta pe toți purtătorii de oficii protopopești din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș la ședința Consistorului plenar, ce se va ținea Marți în 15/2 August 1911 la orele 9½ a. m. în Reședința mitropolitană din Blaj.

În ședința aceasta se vor primi alumnii de cursul I. în seminarul teologic pe anul școl. 1911/12, se vor conferi două stipendii din fundațiunea „Vancea“ numită „Seminarul junimei“ și se vor primi elevii internatului de băieți pe lângă taxa de întreținere prescrisă. Tot din ședința aceasta se va publica concurs pentru stipendiile, cari vor deveni vacante din fundațiunile arhidiecezane.

Tinerii, cari doresc să fie primiți la cursul sf. Teologiei, vor avea să se prezinte în persoană la Blaj încă din 14/1 August d. a. și tot până la acest termen vor avea să-și înainteze la acest Consistor rugărilor instruite cu testimoniu de maturitate și carte de botez.

Blaj, din ședința consistorială, ținută în 10 Iuliu 1911.

Invitare de abonament.

Fiind la sfârșitul semestrului I. rugăm cu toată insistința pe on. noștri abonenți, cari nu și-au achitat încă sumele, ce ne datoresc, să nu-și uite de noi, trimițându-ne abonamentul. Și să considere, că împlinindu-le dorința de-a apărea de trei ori pe săptămână, ne-am angajat nu numai la muncă și mai intensivă și mai grea, dar mai ales am luat asupra noastră datorințe mari, pe cari, dacă abonenții noștri nu ne vor ajuta să le împlinim, ne vom ruina.

Apelăm deci cu toată încrederea la bunăvoința On. abonenți, în nădejdea, că glasul nostru nu va sună în pustiu.

Redacția și Administrația
UNIRII.

Aviz.

După ce Comitetul central al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român a hotărît, să-și țină adunarea generală anul acesta la Blaj, în zilele de 15/28—17/30 August când își va ține adunarea generală și Societatea pentru fond de teatru român, — rugăm pe această cale pe toți P. T. Domni, cari doresc să ieșă parte la aceste adunări, că pentru a li-se putea rezerva cuartire, *nesmintit să se însinuc la comitetul de incuarterare până la 2/15 August*. Scrisorile să se adreseze dlui Dr. Dănilă Szabó, avocat.

Blaj, la 21 Iuliu 1911. p. comitetul aranjator:

Dr. Iuliu Maniu,
preș. com. aranjator.

A. C. Domșa,
secretar.

Noutăți.

Sfinția Sa, Pontificele Roman e răgușit de câteva zile. Audiențele au rămas.

Absolvenții din a. 1901. ai facultății teologice dela Blaj, în virtutea înțeleșului făcut la timpul său, sunt prin aceasta invitați la întâlnirea colegială de 10 ani, care prin aceasta o convoc la Blaj pe una din zilele 27—30 August st. n. 1911. — Rog deci pe toți frații colegi, cari pot numai, să binevoiască a iuă parte la aceasta serbare intimă. — Deodată, având în vedere aglomerația de public, care va fi pe atunci la Blaj, — le atrag atențiunea asupra cvartirelor, pentru care scop de cu bună vreme, să se adreseze biroului de incuarterare al despărțământului Blaj al astrei. Blaj Iulie 1911. Iacob Domșa.

Himen. Victoria Tăslăuanu și Maxim Domide căsătoriți. Bilbor Iulie 1911.

— Dr. Ioan Giurgiu, avocat și Natalia Bucur din Indol anunță cununia lor, ce se va ține în 30 Iulie n. a. c., în biserică gr.-cat. din Indol.

Convocare. On. membrii ai „Desp. IV. Murăș-Uioara al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ precum și toți ceice doresc înaintarea în cultură a poporului român — prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despărțământ, ce se va ține în curtea parohială gr. c. din Căptălanul de Murăș la 13 Aug. st. n. 1911. 10 ore a. m. Emiliu Pop dir. desp.

Principesa Zita de Parma, logodnica prințului Carol Francisc Iosif va primi ca dar de logodnă dela Maiestatea Sa împăratul: Castelul de Brandeis, pe care Maiestatea Sa l-a cumpărat cu 6 milioane cor. din caseta sa privată.

Statua-Hristos. Osservatore Romano primește din Veneția știrea, că pe malurile dela Lido se va ridica o statuă cu Hristos. Statua va avea zece metri la înălțime. Comisia pentru ridicarea statuei se va îngriji, ca statua să fie ferită de viforele mării.

Cetim în „Românul“: „In anul 1909 marele Român Augustin Bunea a fost ales membru al Academiei Române. Poate niciodată această înaltă corporațiune de sanvați n'a făcut o alegere mai potrivită ca pe aceasta. Toată lumea românească a fost în-suflișită pentru această alegere și toți așteptam intrarea glorioasă a iubitului nostru dr. Augustin Bunea în templul științei românești. Ne-a invidiat însă amara soarte și a răpit prea de timpuriu pe bărbatul nădej-dilor noastre: Augustin Bunea s'a culcat în morimânt înainte de a ajunge în Academia Română. Dar neobosit, vecinic la muncă cum era, el se pusese de timpuriu pe lucru și ni-a lăsat moștenire sub titlul unui discurs de recepțiune un nou op istoric de neperitoare valoare. Nu este terminat, dar e aproape de sfârșit. Academia Română a făcut un lucru bun, când a tipărit proiectatul discurs de recepțiune al regretatului nostru mare bărbat. Astfel a apărut în zilele acestea studiul istoric: *Stăpânii Țării Oltului*, discurs de intrare în Academia Română, rostit de *Augustin Bunea*. N'a fost rostit, căci cruda moarte ni-a răpit această fericire, dar astfel a fost aflat manuscrisul și din dreaptă pietate l-a tipărit Academia.

Vom reveni asupra acestui op postum al marelui Român. Amintim numai aici, că acela se poate procura dela d. *Iacob Domșia* preot în Blaj. Prețul opului este 3 cor., din care partea mai mare este destinată pentru mauzoleul, ce este a se înființa în Blaj sub numele în veci neuitat al autorului dr. *Augustin Bunea*“

Petrețeri. Tinerimea academică din Caiatul mic și jur, invită la *petrețerea de vară*, ce se va aranja Duminecă în 13 August st. n. 1911., în școala gr.-cat. română din Caiatul mic. Venitul curat e menit școlii nou edificate din loc.

— Invitare la producțiunea ce o va aranja Reuniunea gr.-cat. de cânt. „Concordia din Oravița rom., cu concursul dlui inv. Valeriu Sas din Nevrincea. Miercuri la 2 August st. n. 1911 (în ziua Sf. Profet Ilie) în grădina dela „Coroana Ungară“ din Oravița-mont. sub conducerea dlui inv. Ioan Bogdan. După concert se predă comedie originală „Vlăduțul mamei“.

Schleyer e numele prelatului, care a construit limba „Volapük“ și a răspândit-o o viață întreagă. A împlinit optzeci de ani în Constanța Germaniei. Unele foi aduc acum știrea despre moartea lui; altele iarăș desmint știrea. — Ceea-ce interesează în acest om e, că a stăruit să facă o limbă internațională. Azi, ce-i drept, limba „Volapük“ e răspândită în toate părțile, având și aderenți destui, dar totuși n'a reușit să devină internațională.

În Sătmar a decedat o fetiță între simptome de holeră. Un caz similar s'a întâmplat și în comuna Abony.

Căldurile mari continuă. În Budapesta arătă alaltăeri termometrul 47° C. Se vestește secetă împreună cu călduri tropicale din Londra, Berlin, Hamburg, Colonia, Viena, Praga ș. a.

Lângă ostrovul Yorgham, pe țărmurii apuseni dela Schleswig-Holstein au dat peste un cadavru îmbrăcat în haine de gumă. — Se dă cu socoteală, că cadavru ar fi rămășița unui pilot, ce și-a încercat norocul spre Marea-nordică.

Covocare Adunarea de constituire a unui nou despărțământ al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ce se înființează din comunele: Bedelu, Buru, Cioara de sus, Lunca Ocolușul mare și mic; Pogaga de jos și de sus, Runc, Sâlcia de jos și de sus, Sângeorgiu, Prăscău, Vălișoara și Vidoin, în calitate de delegat al comitetului central și pe baza hârtiei aceleia Nro 286—1911 o convoc în comuna Alsószolcsva Sâlcia de jos pe Dumineca din 7/20 August a. c. la orele 10 1/2 a. m. (după serviciul din biserici:)

La aceasta adunare se invită întreagă cărturărirea și țerănimea de pe teritorul despărțământului proiectat, cum și în genere toții ubitorii de cultura poporului.

Însușindu-se deja disertanți, se vor ținea poporului prelegeri din sfera economiei, igienei ș. a. și se vor da sfaturi bune de urmat. Ofenbata, 6/19 Iulie, 1911 Vasilie Gan protopop.

Rectificare. Dl. E. Hodoș din Sibiu ne avizează repetit, că „Darea de seamă“ despre Adunarea secțiilor *Asociațiunii*, pe care noi, neavând de loc alt izvor, am dat-o după „Gaz. Tr.“ — trebuia s'o reproducem nu din „Gaz. Tr.“ ci din „Tel. Rom.“ — Ne descoperă cu o cale, că dsa e autorul raportului de sub întrebare. — Rectificăm deci pe aceasta cale păcatul, și ne retragem în Canossa, pentru ca satisfacțiunea să fie deplină și onoarea noastră telegrafică mântuită!

Pălăria Regelui? O seamă de patrioți și vânători pasionați din Reșița, amuzându-se într'o ospătărie, în mijloc de voce bună s'au pus și au repezit o suplică, în care cereau o pălărie de vânat de-a regelui pe motivul, ca să aibă și dânșii baremi pălăria regelui aproape. — Li s'a răspuns din Cancelaria de Cabinet, că Majestatea Sa e foarte cruțător și de prezent numai o pălărie de vânat are; când va fi însă cu puțință, li-se va îndeplini dorința. — Fără glumă..

„Givalt“ au strigat ovreii din Kecskémét din pricina, că ministrul prezident Khuen-Héderváry nu li-a vizitat sinagoga când cu petrețerea între ruinele orașului. — Din loc competent li s'a dat apoi spre mângăere știrea, că ministrul prezident n'a cercetat nici bisericile creștinilor. — Palestina e deci mântuită!

Constantinopolul în flacări. În Constantinopol se pregăteau chiar pentru mare sărbătoare națională, când Duminecă seara a prins orașul foc deodată în patru părți. — Căldura tropicală, ce stăpânește altcum întreaga Europă, a propagat numai furoarea focului, și într'un moment întreg Stambulul părea o mare de foc; dela Fanar până la ministeriul cultelor și până la Marea-marmoree. — Orașul era întreg iluminat pentru serbările aniversării pășirii pe tron a sultanului; iluminăția însă dispărea de palidă ce era pe lângă flacările îngrozitoare. Mii și mii de oameni fără adăpost se refugiau, care cum putea. — Focul își făcea mendrele pe un teritor de 2 kilometri în pătrat. — Au ars vre-o 2000 case, multe edificii publice și prăvălii. Se susține, că focul ar fi fost pus anume. — Pagubele evaluează până în opt milioane. — În Constantinopol nu s'a mai pomenit foc așa mare nici când.

Trei milioane a testat pentru scopuri bisericesti catolice englezul Ioan Iacob Frederic Stevens, mort de curând în Holmhurst. Așa se dă știrea din Londra.

O universitate americană pe sama noastră. Lucrul cel mai nou în silințele de estindere ce le au misiunile americane, este hotărîrea „Uniunii baptiste mondiale“ de a înființa în sudostul Europei un „Universitih-College“ american. Au decurs deja pertractări intime cu persoane hotărîtoare de ale statelor balcanice și de ale Ungariei, și după esperințele câștigate pe la guvernele țarilor, pare a fi ales de sediu pe seama universității ori Budapesta, ori Constantinopolul. Mai mulți multimilionari americani și între ei John Rockefeller se țin de secta aceasta americană foarte mare. Ei au și subscris deja sumele de lipsă pentru universitatea aceea. Institutul va avea să primească numai studenți protestanți fără deschiinire de naționalitate, întru cât ei sunt din vre-unul din statele Europei sudostice. Planul studiilor are să consune cu cel american. Au de gând, să înființeze o facultate teologică protestantă și alta filozofică. Afară de aceea vor să mai înființeze o școală de muzică și una comercială. Limbele de propunere ar avea să fie cea maghiară și cea germană. Un baptist român dimpotrivă pretinde cu hotărîre, că limba de de propunere să fie numai cea germană. Așa „Germania“ după „Orientalisches Archiv.“

Subprimarul Vieni, Francisc Hoss a sosit alaltăeri la Galați în România, având cu sine pe mai mulți senatori. — Dela Galați a plecat la Braila, apoi spre Lacul Sărat, și Constanța.

Fug milionarii. Milionarii americani, în frunte cu Rockefeller amănintă guvernul, că vor emigra din pricina, că li-se impune prea mare dare pe spinare. D. e. Rockefeller plătește pentru fabricile și moșiile sale din Cliveland numai șase milioane în dare.

Primul misionar, care a propovăduit credința creștinească între indieni a fost părintele iezuit Jogels. Societatea istorică din Newyork plănuește acum să-i ridice un monument. În acest scop s'a adresat către guvern după ajutor. Guvernul a răspuns acum cu o sumă de 10.000 dolari.

„Icoane din luptele Bisericii“. Le-au răscumpărat mai nou: Ilustr. D. Prepozit Dr. Augustin Lauran Oradeamare cor. 3'20; Manif. D. Moise Nyes canonic Oradeamare 3 coroane; M. O. D. Gheorghe Traila vice-protopop cor. 3'20; profesorul Gavriil Precup Blaj 3 coroane; protopopul Gheorghe Muntean Comloșul-Mare cor. 3'20; preotul Vasile Cerghizan Corpade cor. 3'30.

În Italia sunt frecvente cazurile de holeră. Comercianții din Neapol, cari păgubesc foarte mult pe urma veștilor alarmante, au trimis guvernului un memorandum, în care pretind să se sisteze cercetarea medicală în portul Neapol înainte de călătorie; să se oprească debarcarea la Neapol acelor imigrați, cari vin diaspore Syria ori Levant; și să se retragă ordinul prin care s'a oprit aprovizionarea vapoarelor din Neapol, enunțându-se totodată oficios, că Neapolul nu e molipsit, iar știrile contrare sunt calomnii.

Poftă bună! Stomac sănătos avem și nu ne mai torturează apăsări și dureri de stomac de când folosim „Elsahapurile purgative“ alui Feller. Din experință o spunem, probați numai, căci întru adevăr ajută mistuirea și regulează scaunul. — 6 cutii cu 4 cor. franco. Le pregătește numai Feller farmacist. Stubica, Centrale Nr. 122 (com. Zăgráb).

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

56

— Așa-i, aprobă și Zanderus — ea e aceea!

Desigur nu-i călugăriță și va ști undei domnișoara!

— Nu peste mult vom ști și noi — zise Zbisko. Iurand de sigur, ne va spune, ce veste a adus.

Intr'aceea în odaia vecină, femeia îi spuse lui Iurand următoarele:

— Pe fica ta au răpit-o niște hoți.

— Așa-i, — zise Iurand — dar hoții aceia poartă cruce neagră pe sumanul lor alb...

— Nu-i așa! Dumnezeu ajută slujitorilor Săi, ca să o scape din mâinile hoților și acum, ei o grijesc.

— Unde?

— Iubite Schomberg, ai grije — zise încet femeia și își așază piciorul în cruce peste celalalt.

La auzul acestui nume, ce era călăul, ce sugrumase pe fiul lui Vitold, Iurand deveni palid și își plecă capul. Călugărul, mai înainte fricos, acum apucă curaj. Privi pe Iurand din creștet până în tălpi.

Femeia răutăcioasă continuă:

— Călugărul Marquart va sta în ajutorul lui Schomberg, ca să poată griji de fată mai bine, să nu i-se întâmple ceva.

— Ce să fac, să mi-o dea îndărăt? — zise Iurand.

— Trebuie să-i faci compliment și să te supui marelui magistru — zise călugărul cu îngâmfare.

Iurand sări de pe scaun și oprindu-se în fața lui îi strigă iritat:

— Să taci, om denimic!

Călugărul deși știa, că poate să-i spună contelui lucruri de acelea, în urma cărora el ar palizi, tăcu. N'a cutezat să se prinză cu leul rănit.

Iurand se întoarse către femeie și o întrebă:

— Adusa-i epistolă?

— Nu. Celea cu cari sunt încredințată, trebuie să ți-le spun cu vorba.

— Vorbește așadar.

Femeia începu din nou:

— Schomberg și Marquart grijesc de domnișoara; nu avea frică, nu i-se va întâmpla nimic, deși tu ani de-a rândul ai cauzat neplăceri ordului, cu toate acestea membrii ordului Isus îți răsplătesc toate cu bine. Cer însă să le implinești și tu dorința.

— Ce doresc dela mine?

— Ca să eliberezi pe cavalerul Begrov.

— Bine, voi face.

— Și și pe ceilalți, pe cari i-ai făcut prizonieri.

— Aici nu-i decât Meiningen și doi însoțitori de alui Begrov și câțiva servitori și nime alții.

— Pe toți trebuie să-i eliberezi.

— Și asta voi face.

Femeia continuă mai departe:

— Călugării ți-au scăpat fata din mâna tâlharilor, cari desigur au furat-o, ca să scoată dela tine un preț de rescumpărare mare. Mulți vor explica falș fapta asta a călugărilor și se vor afla și de aceia, cari vor zice, că tocmai de aceea au furat-o și ei. Poporul și până acum a batjocorit de multe ori pe membrii acestui ord. Chiar de aceea ei cer, ca tu să spui, că tâlharii ți-au furat fata și nici decum membrii ordului.

— Înțeleg, înțeleg — zise Iurand.

— În alt sens să nu vorbești cu nime, căci marele magistru ți-ar putea face mult rău.

Iurand l'a început credea, dar pe încetul începu să dubiteze, până în sfârșit întrebă:

— Cruciații pretind dela mine secret?

Dar cum pot eu să țin în secret, când sunt silit să eliberez pe Begrov și pe ceilalți prizonieri.

— Spune, că în loc de preț de rescumpărare pentru fată, îi eliberezi pe ei.

— Nu vor crede, căci nici când n'am pretins preț de rescumpărare pentru nici un prizonier.

— Acum însă e vorbă de fata ta — și vor crede — zise femeia.

Călugărul voind să se amestece și el în vorbe adause:

— Și e voința lui Marquart și a lui Schomberg.

Femeia continuă:

— Poți spune și aceea, că acest călugăr aduse prețul de răscumpărare, iar pe prizonieri îi ducem cu noi.

— Ce fel! — strigă Iurand infuriat.

— Ce credeți, că vă eliberez prizonierii înainte de ce mi-ați da fata?

— Atunci vino tu în Citna după fată.

— Cum, eu să merg în Citna?

— Da. Căci de vor fura-o de nou pe drum, iarăș va cădea suspiciunea pe membrii ordului.

— Și cine mă asigură că nu mă vor înșela.

— Virtuositatea călugărilor.

Iurand ridicându-se de pe scaun se plimbă dealungul odăii. A prins de veste, că e și ceva înșălăciune la mijloc, dar era convins, că trebuie să primească ori ce condiție cât de grea, dacă voește să-și primească fata.

— Bine-i — zise în sfârșit decidându-se — mă voi duce dar la Citna. Voi însă veți rămânea aici și după reîntoarcerea mea, veți merge împreună cu Begrov și cu ceilalți prizonieri.

— Domnul meu, — zise călugărul — tu nu crezi cruciaților. Cum dorești dar, să-ți crează și ei, că la reîntoarcere le vei elibera pe Begrov și pe ceilalți prizonieri?

Iurand ar fi dorit să sbiciească pe călugări, dar s'a reținut.

— Nu știu cine ești — zise c'un glas înădușit — dar să știi, că-ți fac sfârșitul de îmi perd pacința!

Călugărul se întoarse către femeie și îi zise:

— Acum spune toate, cu ce te-a încredințat.

— Domnul meu, — zise încet femeia — noi suntem datori să-ți credem, dar să știi, că suntem numai oameni mai de jos și

așa nu putem să te ajutăm. De altcum nu pentru aceea suntem trimiși aici.

— Dar pentruce?

— Ceialalți soți, prin noi îți dau de știre, să pleci repede la Citna, împreună cu Begrov și cu ceilalți prizonieri.

Iurand se apropie de femeie ca și când ar fi voit să-i spună la ureche un lucru plăcut.

— Dar aceea nu ți-au spus frații, că pot să-ți zdrobesc oasele și ale tale și alui Begrov și a tuturora?

— Fica ta e în mâna cruciaților — zise femeia — și ți-am spus, că Marquart și Schomberg se îngrijesc de ea.

— Așa-i, e în grija hoților și a făcătorilor de rele — zise Iurand infuriat.

— Ei pot să-și și răzbune pentru noi — adause femeia.

Înainte de plecare ne-a spus: „De nu ne va implini dorința, fica lui va muri, precum au murit copiii lui Vitold“. Acum pofteste și-ți alege.

— Și să nu uiți, că te afli în mâinile cavalerilor — adause călugărul. — Ei îți vreau binele, îți imbie fata; dar doresc, ca pentru multele necazuri ce le-ai cauzat lor, acum să te miluiești și tu înaintea cruciaților și să ceri dela ei iertare. Ai zis, că ei sunt ucigași și trădători și ei cer acum să-ți retragi cuvintele.

— Aceasta o doresc cruciații și mai ales Marquart și frații Schomberg — adause femeia.

Iurand n'a răspuns nimic; călugărul îl privia lung, căci nu știa de va scăpa cu viață din castelul lui Iurand.

Contele de Spichov s'a pus pe gânduri. Cruciații pot să-i omoare pe fica lui, de nu le implinește cererea... E adevăr, că prizonierii încă sunt în mâna lui și dacă îi va năcăji, ei încă se vor purta rău cu Danusia.

Cugetându-se astfel în sine Iurand, deveni palid și părul i-se ridică pe cap.

De ar ști cel puțin cu siguranță, că fica lui se află în Citna! Intr'o noapte ar putea asedia castelul și ar scăpa pe Danusia... Se poate însă, ca fica lui să fie în alt loc.

Așadar, ce să facă?

De va merge în Citna, și va elibera pe prizonieri, se poate întâmpla ușor, că vor încarcera pe Danusia și atunci o va pierde pentru vecie... Dar ce să facă altceva?...

Se așază pe scaun și stătu câțva timp dus pe gânduri. Călugărița și călugărul s'au obosit de atâta liniște. La urmă începură ei firul vorbirii:

— Îndată să creapă de ziuă, domnul meu, permite-ne să ne recreăm puțin; suntem tare obosiți.

Și zicând acestea ieșiră. Zbisko și Kaleb, grăbind intrară și ei.

— Ce au spus trimișii?... Ce vreau? ... — întrebă Zbisko.

Contele de Spichov s'a recules îndată ca și când s'ar fi trezit din un somn adânc.

— Te simți rău, domnul meu? — întrebă Kaleb, căruia nu-i conveni situația contelui.

— Nu, ... N'am nici un năcaz...

(Va urma).

Prezidenția conzistorială românească în Ardeal la 1674.

(Continuare).

Pentru cazul, că Sava mitropolitul la 1674, să nu fi fost mazil, ci în deplina strălucire a demnității sale ecleziastice și politice, ¹⁾ atunci prezidiul episcopatului, ce cu atâta fast și-l vindiciază și-și Popa Pavel Tușteanul, e un prezidiu: mandatar, delegat; scurt popa Tuștii e vicarul, alter ego-ul mitropolitului natural și regulat, din Bălgrad, carele era Sava III Brancovici.

De cumva presupunem, cumcă e greșeală în datul de față, așa, că sunt schimbate zecimile cu unimile, deci are a fi 1647 și nu 1674, calitatea prezidenției nici în cazul acesta nu suferă ceva schimbare. Arhidiaconul Ardealului, adevărat prota din Tuștea, Pavel Muntean, atunci e locotenentul lui Ștefan Simion, cel mai interconfesional arhiepiscop, care a șezut cândva pe jețul ctitoriei din Bălgrad alui Mihai Viteazul.

Mai sunt însă și alte creștături, cari ne pironesc pe un moment ochii pe acest încurcat răboj!

Cea dintâiu, e boeria de prezident al scaunului, sau mai real zis, al săborului, al conzistorului episcopesc, al congregației generale, a clerului diecezan!

Ci știm bine din istoricul disciplinei, bisericii românești din Transilvania, cumcă absentându mitropolitul, în ori ce fel de adunare și pentru ori și ce fel de cauză, prezidiul, după un vechiu calapod calvin, precădea în jurisdicția largă a notarului general al clerului, numit și logofătul clerului.

Cu alte cuvinte Popa Pavel din Tuștea, nu își spune titlul oficial și convențional al slujbei ce poartă, ci marchează felul slujbei ca atare. Uzează de tropie!

Altcum în trecutul posomorit al vieții noastre publice bisericești, mai întâmpinăm atributul oficiului, pentru oficiul însuș.

Așa Iosif Stoica, episcopul românesc al Marmatiei, ca seniorul provinciei bisericești române din Ardeal și părțile anexe — cine știe ce pricină va fi fost la mijloc, ²⁾ destul atâta, cumcă Stoica — în un antimis slavon din 1693 își asumă administratura mitropoliei Bălgradului, atribuindu-și titlul neobișnuit până aci în biserica ortodoxă de răsărit;

¹⁾ Pe vremi prelații și boerii desărcați de oficii și de demnități, se ziceau „mazili“. Cei cari nu erau în disponzibilitate, ci fungenți, se chemau „haleă“. (Contr. „paleă“).

²⁾ Poate Teofil, urmașul lui Varlaam încă nu luase în primire cărma bisericii, deși în Sept. 18. 1692, Teofil fu consacrat întru arhieru la București, iară în 18 Dec. 1692, fu confirmat de auctoritatea politică. Varlaam probabil a murit încă în anul 1691 și Stoica începuse deja de pe atunci a-și lungi titulatura cu epitetul ornant de „Administrator“ și nu încetă cu aceasta titulatură nici pela începutul 1693. Poate nu va fi avut știre oficială despre confirmațiile lui Teofil, ori că e confuzie pentru computarea anului bisericesc cu 1 Sept.? Ori că Teofil era suspect de unire cu Roma, ori că necanonic ales, și așa mitropolia a devolvat la epp. Stoica? Azi nu mai putem constata nimic!

se intitulă adevărat „Administrator al mitropoliei Bălgradului.“ ¹⁾

La 17 April (15 Iunie) 1699 în un act de judecată, Vlădica Stoica iscălește la olaltă cu ceva om al său din scurt, poate vicar: „Dositeu (Teodorovici) Arhimandrit administrator Episcop al Maramurășului“.

Regretatul Grama disertase cu un urieș aparat comparativ, canonic și istoric, despre toate titulele și oficiile bisericești de odinioară, cari sub stăpânirea de 150 de ani a calvinizmului, se vârăra tiptil în biserica noastră și ne anababtizaseră deabinele aproape întreaga nomenclatură. Nici unde însă nu face o vorbă legănată despre terminii: prezident al scaunului, administrator al mitropolitului, ori al episcopatului; sau de protopopia (diecezană) universală a Ardealului; cum cu o nemai pomenită grandomanie se intitulează pe sine Popa Muntean din Tuștea. ²⁾

(Va urmă).

Loc deschis.

Mulțumită publică.

Comitetul Despătământului Diciosănmărtin al Asociației pentru literatura română și cultura poporului român constatată cu bucurie vie, că serbările culturale aranjate în comuna Iernut în 19 Iulie n. 1911 cu prilejul adunării generale ordinare au succes afară de ori ce așteptare. A făcut o impresie deosebit de plăcută prezența numărului mare de țărani români și a inteligenței din toate localitățile mai însemnate în vecinate, precum Uioara, Ludoșul de Murrăs, Oșorheiu, Orăștie, Abrud etc. . . .

Atât adunarea și expozițiile de jocuri naționale și de țesături românești, precum și teatrul, concertul și petrecerea au reușit spre mulțămirea tuturor.

Comitetul își ține de datorință plăcută a aduce înainte de toate mulțămitele sale Doamnelor I. Handrea din Sălcud, A. Cioba din Bord, G. Nicoara din Cucerdea română, I. Auca din Supădure, B. Papiu din Șeulia română, N. Boar din Petrilaca română, G. Nistor din Boziaș, N. Platon din Șonfalău și în deosebi Doamnelor Boer din M. Lechința, A. Papiu din Iernut, Livia Dr. Boila din Diciosănmărtin, Rely Russu din M. Ludoș Dșoarelor Otilia Auca din Supădure, Emilia Circa din Ogra și Lena Boeriu din Lechința de Murăș pentru aranjarea expoziției de lucruri de mână și țesături românești.

Mulțămeste comitetul Dlui Dr. Ioan Rațiu profesor în Blaj pentru conferința literară frumoasă și prețioasă ținută cu prilejul adunării generale, tot asemenea Dlui Fabiu Toma, directorul însoțirii economice comerciale „Mugurul“ dela Ibașfalău pentru

¹⁾ Tit Bud „Disertațiune despre Episcopii și Vicarii Români din Maramureș“. Gherla 1891 p. 20, 58. dr. Cziple Sándor „A maramarosi püspökség kérdése“ Budapest p. 30, 42, 54, 56, 94. dr. Nicolaus Nilles S. I. „Symbolae“ Oeniponte 1885 vol. I. p. 268—9, de aici Dr. Bunea în Vechile episcopii p. 103, Autonomie p. 333, Ierarhia p. 208.

²⁾ Dr. Alexandru Grama „Instituțiunile calvinești în biserica românească din Ardeal“ Blaj 1894—5, e retipărire din foaia „Unirea“ de pe anii 1894—5.

conferința sa instructivă din domeniul economic.

Mulțămeste comitetul Dșoarelor Maria și Eugenia Papiu din Iernut și Dșoarei Aurelia Papiu din Șeulia română, precum și Dior Constan. Mușlea, compt. Diciosănmărtin, Ariton Pescariu din Ciufud și Zaharie Boilă din Diciosănmărtin, I. Sasu învățători din Lugoș pentru osteneala luată cu aranjarea teatrului și a concertului improvizat.

Mulțămeste comitetul Dlui Teofil Moldovan învățător din Iernut pentru serviciile făcute cu încălzirea și primirea oaspeților.

Tot în acest loc aduce comitetul mulțămitele sale institutului de bani Albina pentru darul frumos de 100 cor., iară Dlui Dr. Alexandru Morariu de 10 cor, dăruit cu scopul de a putea fi distribuite în premii, ceea ce s'a și întâmplat.

Constată comitetul, că față de espozițiile de jocuri naționale și de țesături românești s-a dovedit un interes deosebit.

(va urmă)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minucatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fl. O recomandăm cu căldură.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unui gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai ficăruia se cîtează public*

„Biblioteca pentru toți“ (No. 686) din editura librăriei Leon Alcalay, București publică în traducere românească scrisorile lui Vasile Alexandri către Ed. Grenier, scrisori necunoscute la noi în țară, aflate în biblioteca din Basançon (Franța). Scrisorile acestea, datând dintre anii 1855—1885, de și de un caracter intim, aduc un nou tribut la studiul epocii, pe lângă că afirmă din nou întreaga personalitate literară și politică a marelui nostru poet.

O caldă atmosferă de intimitate, de poezie și patriotism se imprăștie în jurul acestor scrisori, cu cari „Biblioteca pentru toți“ întregeste ediția sa poporală a operilor complete ale lui Alexandri

„Prețul 30 bani, a se cere la toate librăriile din țară.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetete. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Memorialul Jubilar al „Reuniunii învățătorilor Români Sălăgeni” 1870—1910 scris din incredințarea reuniunii de S. Oros, învățător.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

1. Teologia dogmatică fundamentală de **Dr. F. Suciu prof.**

vol. I. **Apologetica creștină** fco. 530
vol. II. **Tradițiunea și Bis.** fco. 530

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. **Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea**

Domnului și Grația. fco. 730 cor.
vol. II. **Sacramentele și Eshatologia.** fco. 730 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 150

Preaveneratul Couzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericești pentru bibliotecii. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.

2. Planul de învățământ și îndreptarul metodic. pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opu întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător — 80
" " " doi " 120
" " " trei " 160
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de **Ioan F. Negruțiu** și **Petru Ungurean**. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Antologionul sau Mineful tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și alor de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru vieța casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. **Prețul 30 bani**

M. Străjan: Moartea lui Dante Alighieri traducere din **Silvio Pelico** și **Ingerul celor trei nopți**, o veche legendă din viața lui Dante. — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipe din viața marelui geniu al Italiei.

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal speedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar costă speed. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiuni de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu speed. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericești** după oratorul **Massillon**, traduse de subscrișul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu speed. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: **Ioan Genț**, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Strin: Din sârmana mea grădină, versuri. Orăștie 1911 pag. 63 prețul 1 cor. Partea cea mai mare sunt poezii religioase, iar în cealaltă se cântă Mama. Autorul mănuiște destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: **Albumul Bunea** — **Blaj-Balázsfalva** sau **Librăria semin.**

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

împodobit cu 1000 ilustrații, de **Dr. Vasile Bianu**. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrosism, pinotism, medicamente, plante medicinale, pausamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Anunț de licitație.

În 6 August st. n. la orele 2 d. am. se va ține în cancelaria școlară, licitație minuendă pentru zugrăvirea bisericii române gr.-cat. din Tohanul vechiu (O.-Tohán).

Prețul de strigare este 3000 cor. Se cere vadiu de 10% din prețul de strigare în bani gata ori în hârtii de valoare.

Se admit și oferte în scris. Atât planul de zugrăvire cât și preliminarul de spese, aprobate de **P. V. Consistor Metropolitan** din Blaj, se află în cancelaria parohială din Tohanul vechiu, unde se pot vedea în orele oficioase. Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de alegere dintre minusoferenți.

Tohanul vechiu 25 Iulie n. 1911.

Moise Brumbolu
paroh președ. Curatorat.
bisericesc.

Demetriu Pop
primcurator bis.

(57) 1—1.

Se află

de vândut cam 80 m²

lemne de lueru, stejar,

calitate excelentă, deplin uscate

în măsură diametrală de 14/20, 15/25 și 15/30 cm., iar în lungime de 3—5 m., cu prețul de 60 Cor. m³ la

Első Kisküküllővölgyi Hengerműmalom

în

Dicsőszentmárton.

Lemnele se pot vedea în orice timp.

(58) 1—8.